

Inleiding bij de opening van het melkveeacademisch jaar 2008

Anton Stokman

Beste collega academici en overige burgers,

Het is mij een groot genoegen u allen hier te mogen toespreken ter gelegenheid van de opening van het melkveeacademisch jaar!

Catharinus Wierda heeft me daar met enthousiasme voor gevraagd.

Persoonlijk hou ik er helemaal niet van om anderen te vertellen hoe het moet, maar enthousiasme werkt aanstekelijk zelf maak ik daar ook wel eens gebruik van naar anderen toe. Daardoor heb ik een onbewaakt ogenblik ja gezegd.

En dan? Ja dan komt de vraag op hoe nu zo'n academisch jaar te gaan openen?

In eerste instantie komt bij mij dan een beeld van statig, professoren, en van die baretten met kwast op.

Hoe dat nou te koppellen aan de petten in onze melkveehouderij? Wat is de link tussen academici met baret en kwast en melkveehouders?

Als melkveehouder in NL weten we van vele onderwerpen de samenhang: iets van alles.

Een academicus leert in zijn opleiding de samenhang binnen een onderwerp alles van iets

Volgens mij passen wij mooi bij de gewone academici. We weten iets van alles, zij alles van iets.

Geeft een mooie kans om elkaar aan te vullen.

Het aardige is dat er zo zoetjes aan meer profesoren en specialisten zijn dan melkveehouders. (35.000 doctoraal en masters afgestudeerden erbij per jaar...)

Dat lijkt wel eens bedreigend: het geeft veel specialistische en wetenschappelijke onderbouwde punten van kritiek. Meestal ook nog als groot probleem gebracht. Dat geeft immers vraag naar kennis onderzoek en maatregelen.

Het is tegelijk een kans

Het betekent dat onze kennis als melkveeacademici over samenhang schaars aan het worden is. En wat schaars is.....krijgt een hogere marktwaarde. Wordt beter gewaardeerd.

Kortom we gaan ook op dat gebied een goede toekomst tegemoet!

Graag wil ik mezelf kort voorstellen

Vervolgens wat grenzen van de huidige tijd schetsen

En hoe we daar op ons bedrijf mee om gaan.

Daarna geef ik het stokje door aan onze minister.

Voorstellen

Mijn naam is Anton Stokman. Met mijn vrouw Tiny, 2 zoons en een dochter gezegend wonen we ik Koudum, het warme hart van de Zuidwesthoek van Friesland.

Ik ben meer dan 30 jaar boer. Ken het melken op de grupstal, de melkwagen in het land, de ligbox van 78, de overgang naar de quoterings en mestboekhoudingen. Daarna de overstap naar het robot melken vanaf 97. In een daarvoor opgerichte vereniging "Denzo", dag en nacht en zondags ook, kochten we nu 11 jaar geleden 8 robots voor 6 bedrijven.

Voor het leven van melkveehouder gekozen op mij 18^e. studeren was het alternatief. Op korte termijn aantrekkelijk, ook vanwege het bijbehorende studentenleven. De manier van leven op lange termijn heeft me doen besluiten toch voor een bestaan als melkveehouder te kiezen. Wat mij aansprak en spreekt zijn de manier van leven, van wonen en werken met en tussen je gezin.

Ook de zelfstandigheid, het eigen baas zijn, het uiteindelijk zelf beslissen en verantwoorden trekt spreekt me daarbij erg aan.

Het nadeel is een laag korte termijn rendement, het voordeel is dat we eigenlijk per definitie duurzaam beslissen! De lange termijn telt zwaar, de volgende generatie zien uitgroeien is een van de belonings vormen. Dat is overigens ook hard nodig om die op e waarde te zetten want onze inkomens en vermogens vergoeding is veruit de laagste in de keten.

Thema grenzen of liever kansen

Het thema grenzen betekend voor mij zelf meer uitdaging als bedreigingen. Als er grenzen gesteld worden ben ik benieuw naar wat er dan achter ligt. Als er grenzen vervallen, zo'n quotum grens bijvoorbeeld, probeer ik uit te kijken naar de kansen die zo'n verandering biedt.

Het EDF congres in Groningen dit jaar had de nieuwe realiteit als thema. De grenzen van o.a. melkquotum gaan vervallen. Van voedsel overschotten naar tekorten.

Onderzoekers geven aan dat snel uitbreiden in ons NL op dit moment veel inkomen kost. De kosten voor lease of aankoop van quotum kunnen niet worden opgebracht..... Niet kopen is wat ze zeggen. Volgens goed onderbouwde economische berekeningen kun je beter wachten tot 2015 voor dat je grote groeisprongen maakt.

Niets doen dus: betekent wel 1.25 Euro per liter over al je (NL) quotum afschrijven. Dat is namelijk de prijs de je vandaag nog kunt krijgen voor al je quotum. Kun je niet gemakkelijk verdienen de komende 5 jaar, zeker niet over al je liters.

Vergeleken met de vorige conclusie zou er dan veel aanbod en weinig vraag moeten zijn met een daardoor sterk dalende quotum prijs. Waarom gebeurt dat niet? Of is het nog niet? In deze vreemde grenzen moet wel een kans zitten.

De EU geeft bijna geen prijsondersteuning meer voor Melk. Belemmerd nog wel de produktie ervan?

Kofi Annan vraagt zich bij de opening van het wagenings academisch jaar hardop af hoe de wereld te voeden.

Noemt met name kunstmest gebrek als probleem

En wij discussiëren hier over het "probleem" van mestoverschot? Zeker een kans.

Inkopen gezamenlijk: mag (6 inkopers in EU)

Gezamenlijk verkopen mag niet (kartel, Friesland Foods-Campina)

De bedoeling is de consument te beschermen, maar hoe zit het met de verdeling van de marges?

De marge aan de boerentant is zeer dun, zowel voor arbeids als eigen kapitaals beloning. Dit maakt dat er onvoldoende ruimte is voor NL burgerwensen zoals milieu of landschap.

Zijn deze grenzen nu beperkend of bieden ze kansen?

Wat mij aangaat: alleen maar kijken naar de kans die ze bieden.

Grenzen in NL

Het boer zijn in Nederland stelt ook speciaal Nederlandse grenzen. Weidegang, een mooi landschap, geen mega bedrijven en veel meedenkende burgers en professoren zijn zo enkele voorbeelden. Ook hier zit een vraag en dus een kans achter.

Tiny en ik hebben gekozen in Nederland te blijven. Niet om economische redenen, elders is sneller en soms ook meer te verdienen. Nederland kent echter ook vele voordelen. Sociaal o.a. in de bereidheid om samen te werken. Als klein groepje collega's in de melkveeacademie of in echt grote coöperaties.

Het creatief omgaan met die samenwerkingskansen en die speciaal Nederlandse grenzen (OF wensen) vindt ik zelf een mooi uitdaging. Vooral als het een beetje opschiet...

Voor mij hoort dan die onlosmakelijk bij de toekomst voor onze melkveesector hier. Ook vandaag op deze start van het melkveeacademisch jaar zijn we daarmee bezig.

Toekomst beeld en eigen invulling daaraan.

Op dit moment wordt een aan vele kanten afgewogen melkveehouderij concept opgezet. Zowel ons bedrijf als op dat van 3 collega's in Friesland.

Daarvoor is een stal concept ontwikkeld: de vrije keuze stal.

Omvang, Techniek, economie, arbeidsomstandigheden:

Door toepassing technologie: 4x melkrobot met vele sensoren en sturingsmogelijkheden o.a. voor ziektepreventie.

Specialisatie op melken en vers gras telen. De rest van het voer aankopen.

Daarbij uitbesteding van het jongvee en het loonwerk: 150 mk per vak met vrije tijdsinvulling is dan met plezier voor ieder haalbaar. O.a. omdat werktijden flexibel zijn en de arbeid op zorg en preventie is gericht.

Het werken in een tweemans opzet geeft flexibiliteit en daardoor betere arbeidsomstandigheden.

Let wel op de NL discussie over mega bedrijven: 300 mk is de "grens".

Met de nu ingezette automatisering een 2 mans bedrijf dat 24 uur zorg 7 dagen in de week aan de haar toevertrouwde dieren biedt.....

Hier zit NL op een ot en sien spoor.

Technologie gaat voort, een tweemans bedrijf die de NL "mega" grens van 300 mk haalt kan geen mega bedrijf worden genoemd. De technologie maakt 150 mk per vak mogelijk:

Stel je eens voor dat we 30 jaar geleden een MEGA bedrijf definitie hadden bepaald: twee man en dus 50 mk was het resultaat geweest.

In de nu voorgestelde grens van 300 mk is alles onder de 150 mk per vak een "deeltijds bedrijf".

In onze ingewikkelde melkveesector geloof ik er persoonlijk absoluut niet in dat deeltijd een duurzaam systeem voor een hele sector kan zijn.

In de bedrijfsopzet zijn een aantal gerichte keuzes gemaakt.

Allen gemaakt met een verschillende pet op.....

Milieu pet:

Emissie arm voor NH3: o.a. door de combinatie van 2 nieuwe vloer systemen, proefstal status, meetverplichting op 4 bedrijven, geeft bij goede uitslag een toelating voor het stalsysteem in de hele sector.

Economie pet,

mia vamil is daaraan gekoppeld. Of de economie positief of negatief uitpakt is nog in de toekomst verborgen: Meetkosten?Meerkosten stal? Besparing op inkomsten belasting?

Extra keuzes

Emissie arm voor CH₄: (geeft echter wel meer NH₃!) dichte vloeren, verse mestopvang, verder naar vergister.

Dier Welzijns pet

Welzijn: meer loop ruimte (geeft ook meer NH₃), gedempte waterbedden, stro ruimtes.

Maatschappelijke pet,

Vrije keuze koe voor binnen of buiten: is een antwoord op de nl maatschappelijke vraag, is antwoord op vermindering nitraat uitspoeling, is summum van dierwelzijn volgens lector Hans Hopster

Dit is goed uit te leggen, is goed navolgbaar, is wat de burger zelf ook wil: vrij kunnen kiezen.

Landschappelijke pet

Ingepast door plattelands architect: stelp vrij, nokrichtingen gelijk, los gebouwd, oog voor beplanting, materialen, en een koe bad van de landschaps architecte: voor de koeien of anders voor haar.

Duurzaamheids pet

Groene energie: vergisten, costroom eigen materialen uit sector zuivel en herfstkuil.

De stal is zo ingericht dat alle verse mest elk uur op een plaats wordt verzameld. Vandaar gaat het straks rechtstreeks de vergistings installatie in.

Geen wkk of gas opwerking, eigen leiding, geen geluid, transport, of geur meer.

Mest kraken/scheiden:

mestscheiding, gescheiden putten, geen N uit kunstmest meer, wereldwijd P tekort vanwege gebrek aan kringloop.

Hoge nl land productie past bij intensief gebruik zonder TE ervoor.

Land is hier schaars en voor vele doeleinden gewild. Landverbruik per liter melk laag houden past goed bij Nederland

Samenwerking werkt

De verwachte emissies zijn wetenschappelijk onderbouwd, - door Gert Jan Monteny- en daardoor is een proefstal status toegekend.

Dat houdt in dat er 4 praktijk stallen ondersteund met MIA Vamil gebouwd kunnen worden met een verplichting om ze te laten meten op het werkelijk emissie niveau.

Metingen goed? dan voor hele sector erkend als "groen label" systeem.

Samen met 4 bevriende collega's hebben we het stalconcept tot in detail uitgewerkt totdat ieder zich er volledig in kon vinden. Daarna gezamenlijk ingekocht en de bouw gezamenlijk aan besteed. Ook voor de toeleverende bedrijven hebben we naar voordelen en kansen gezocht. (bijvoorbeeld in kennis uitwisseling gevonden)

Fabrikanten leveren speciaal aangepaste vloeren, nieuwe dak constructies, en speciale rubber profielen.

Op dit moment zijn er twee in aanbouw, de vloeren daarvan zijn nu klaar. De twee volgende stallen starten rond oktober.

Het groene energie vervolg wordt samen met Friesland Foods uitgewerkt in een pilot.

Hierin gaan we onder andere het biogas zo efficiënt mogelijk in zetten. Bijvoorbeeld door de aanleg van een biogas leiding die verschillende melkveebedrijven met de kaasfabriek in workum verbindt.

Een stapje verder zou nog zijn dat klanten van Friesland Foods zich hieraan willen verbinden.
Een stap die ongetwijfeld ook gaat komen.

Vele specialisten hebben hun kennis met die van ons gebundeld.

Gert Jan Monteny bijvoorbeeld –ik zie hem in de zaal zitten- als de specialist op emissie gebied. Een enorme stimulans!

Vele meedenkers en contacten, met name even die richting VROM en ook LNV te noemen.

Ik heb daar een aantal bijzonder stimulerende en vakkundige mensen getroffen!

Dit beeld van de Nederlandse melkveehouderij levert:

Een groen en open landschap met koeien, fraaie ontworpen en geplaatste gebouwen, waar zeer efficiënt hoogwaardig voedsel en groene energie uit stromen.

Op wereldschaal bekeken:

Minste milieu effect per liter melk: zowel voor nh₃, ch₄ alswel nitraatverlies.

Minste ruimte BESLAG per liter melk

Vrije keuze voor individueel dier

Meeste vrije keuze per liter melk

Mooie, zichtbare, relatief kleine en charmante familie bedrijven (wel voortschr. In techniek, 100 mk p vak)

Dus mooiste ruimte invulling (en benutting) per liter melk

Naar meeste Groene energie per liter melk.

Door de nog maar net ontgonnen kennis over Melk potentie.....!!!kennis genomica, wat als je dat weet? Preventie mogelijkheden? Melk delen! (lactoferrine)

Meeste gezondheids effecten (toegevoegde waarde) per liter melk

Dit alles gericht op volgende generatie: duurzaam dus

Samenvattend: Een letterlijk en figuurlijk groene sector!

Hoed om de petten heen doen. (krap, te weinig economische ruimte door slechte marge verdeling en Quotum)

Is de een goede richting voor de toekomst? Dan graag ook erkenning: **in de vorm van een zg. "Groenverklaring voor innovatie"**

Met nadruk niet langs de "biologische maatlat" houden. Extensief boeren is daarin de enige weg naar Rome. Specialisatie op melkveehouden of voedergewassen telen past daar bijvoorbeeld niet in: de melkveehouder is dan te "intensief", ondanks zijn hoogste milieu rendement.

Veel geld nodig. moet geleend worden, onze collega's van de EDF snappen niets van ons. groen financieren helpt ons bij de uitleg..... zowel aan onze EU collega's als aan de EU cie. !.

een groenverklaring erkend en versterkt ook onze maatschappelijke positie.

Terug naar de petten:

Omgekeerd is het nu een baret, we combineren zelf onze kennis naar een melkveeacademisch niveau.

Het is een groene baret, de petten liggen nu omhoog..... en beelden een vraag uit.

niet overvraagd!

wij hebben NL veel te bieden als melkveesector: dat roept de volgende vraag op:

wat heeft NL ons te bieden?

Voor het antwoord geef ik graag het sprekers stokje door aan onze minister!